

Didaktiska nätverk – samverkan för språk- och kunskapsutveckling genom case-metodik

Jens Jakobsson, Malmö; Charlotte Lennartsdotter, Trelleborg; Eva Bringéus, Malmö

Nyckelord: språk- och kunskapsutveckling, ämnesundervisning, fallmetod

Bakgrund

Detta bidrag presenterar ett pågående samverkansprojekt mellan flera skolor i Skåne och Malmö universitet. Som en del i den nationella försöksverksamheten ULF (Utveckling, Lärande, Forskning) startade under hösten 2019 tre stycken didaktiska nätverk för att pröva didaktiska nätverk som en långsiktig samverkansmodell. I de didaktiska nätverken möts lärare från olika skolhuvudmän i Skåne och forskare från Malmö universitet regelbundet för att tillsammans ta sig an didaktiska utmaningar i undervisning. Syftet med de didaktiska nätverken är att genom samverkan bedriva utvecklings- och forskningsprojekt tillsammans för att på så vis stärka både undervisning i skolorna och lärarutbildningen på universitetet. I nätverket för språk- och kunskapsutveckling i ämnesundervisningen prövas fallmetoden (case) som ett sätt att arbeta med utveckling på såväl skolor som universitet. Att språk- och kunskapsutveckling i ämnesundervisning valts som fokus i arbetet utgår från ett behov av att lärare utifrån det egna ämnets verksamhet, karaktär och etablerade didaktik får möjlighet att utforska och utveckla språkliga redskap som kan passa dem, deras ämne och deras praktik, för att de på ett funktionellt sätt ska kunna möta språkligt heterogena elevgrupper. Ämneskontextualiseringen innebär ett inifrånperspektiv men även en rörelse mot en högre grad av ämnesspecifik anknytning och därmed en högre grad av ämnesdidaktisk relevans (Shanahan & Shanahan 2012; Fang & Coatoam 2013; Kouns 2014).

Nätverkets inriktning innebär ett fokusskifte, då de senaste 15 årens språkutvecklingsarbete i både grundskolan och gymnasiet kan sägas ha präglats av språkexperters utifrånperspektiv och ett utbud av mer generella språkdiraktiska redskap och lösningar, exempelvis Läslyftet. Ett kriterium för nätverkets arbete är därför att sträva efter hög grad av igenkänning för ämnes- och yrkeslärare som annars kan tveka eller känna sig främmande inför att i sin undervisning göra sådant som av tradition setts som språklärares uppgift och expertområde (Kouns 2014; Bringéus, *kommande*). Projektets relevans grundar sig i lärares upplevelser, oavsett ämne, av att det finns ett stort behov av att stötta eleverna i deras språk- och kunskapsutveckling.

Syfte och frågeställningar

Syftet är att identifiera gemensamma intresseområden och formulera dessa till fallbeskrivningar (case) för att undersöka hur lärares och studenters uppfattningar om praktisknära fallbeskrivningar kan bidra till en fördjupad förståelse för språk- och kunskapsutveckling i ämnesundervisningen. De formulerade fallen prövas genom kollegiala diskussioner och utvärderingar på skolor och av studenter på lärarutbildningen. Ett ytterligare syfte är att pröva det didaktiska nätverket som en samverkansmodell och

utvärdera möjligheterna att arbeta vidare med nätverket som ett gemensamt forum för utveckling och forskningsprojekt (med fokus på språkutvecklande fallbeskrivningar).

Frågeställningar:

- Hur uppfattar lärare respektive lärarstudenter fallens relevans och möjligheter till fördjupad förståelse för undervisningen samt fallbeskrivningarna som metod för att bidra till språk- och kunskapsutveckling?
- Vilka möjligheter ser nätverkets deltagare till att arbeta vidare i en samverkansmodell för utveckling och forskning med fokus på fallbeskrivningar?

Metod

Nätverket arbetar utifrån fall (*case*). Fallmetoden innebär att ämnes- och språkdidaktiskt analysera och diskutera detaljerade, komplexa kontextbundna undervisningssituationer (Levin 1995; Stuesson & Popov 2015). Metoden erbjuder ett sätt att fördjupa förståelsen för olika undervisningssituationer och olika överväganden som lärare kan behöva göra. Med andra ord syftar nätverkets arbete till förändring med utgångspunkt i elevers förbättrade lärande (Timperley 2013).

Deltagarna i nätverket har inledningsvis satt sig in i fallmetoden, genom att intervjua varandra och gemensamt formulera centrala intresseområden vad gäller språk- och kunskapsutveckling i ämnesundervisningen. Utifrån tre gemensamma intresseområden (heterogena elevgrupper, metoder och arbetssätt samt kollegialt lärande) har fem fallbeskrivningar formulerats baserade på situationer hämtade från undervisningssituationer.

Under läsåret 2020-21 kommer de fall som formulerats att prövas dvs diskuteras och utvärderas på de skolor respektive lärarutbildning som nätverkets deltagare representerar. I utvärderingen efterfrågas lärarnas och lärarstudenternas syn på de olika fallens relevans och möjligheter till fördjupad förståelse för undervisningen men även fall som språk- och kunskapsutvecklande metod. Nätverkets deltagare kommer därefter med stöd av de gemensamma erfarenheterna diskutera möjligheterna till en samverkansmodell med utveckling och forskningsprojekt.

Resultat och diskussion

I framläggningen på konferensen beskrivs dels hur arbetet i det didaktiska nätverket utformats och dels presenteras några fallbeskrivningar som nätverket tillsammans formulerat. Vidare beskrivs hur prövningen (diskussionen) av fallen på skolor och universitet fallit ut och hur fallen som formulerats kan användas för utvecklingsarbete på skolor och universitet. Fallmetoden problematiseras utifrån nätverkets erfarenheter och tar upp bland annat att metoden inte syftar till att hitta *en* lösning utan snarare är syftet att belysa hur undervisningssituationer kan förstås utifrån olika perspektiv och att fallen leder till en diskussion kring olika sätt att förstå och lösa dilemman.

Diskussionsfrågor: Kan fallmetoden användas i utvecklingsarbetet på skolor och universitet och vad bidrar den till i så fall? Vilka för- och nackdelar har didaktiska nätverk som en samverkansmodell för skolor och universitet?

Referenser

Bringéus, E. (kommande). *Ämneslärares förhållningssätt till språk- och kunskapsutveckling under kompetensutvecklingen Läslyftet*.

Fang, Z. & Coatoam, S. (2013). Disciplinary literacy. What you want to know about it. *Journal of Adolescent & Adult Literacy*. 56(8), s. 627-632.

Kouns, M. (2014). *Beskriv med ord. Fysiklärare utvecklar språkinriktad undervisning på gymnasiet*. Diss. Malmö: Malmö högskola.

Levin, B.B. (1995). Using the case method in teacher education: The role of discussion and experience in teachers' thinking about cases. *Teaching and Teacher Education*, 11, s. 63-79.

Popov, O. & Sturesson, E. (2015). Facing the pedagogical challenge of teaching unaccompanied refugee children in the Swedish school system. *Problems of education in the 21st century*, 64, s. 66-74.

Shanahan, T. & Shanahan, C. (2012). What is disciplinary literacy and why does it matter? *Topics in language disorders*. 32(1), s. 7-18.

Timperley, H. (2013). *Det professionella lärandets inneboende kraft*. Lund: Studentlitteratur.

Undervisning i SO-ämnen 7-9. Mycket kunskap men för lite kritiskt kunskapande. Rapport 2013:04. Stockholm: Skolinspektionen.